

Over feminisering en de (verborgen) genderkloof op de Vlaamse arbeidsmarkt

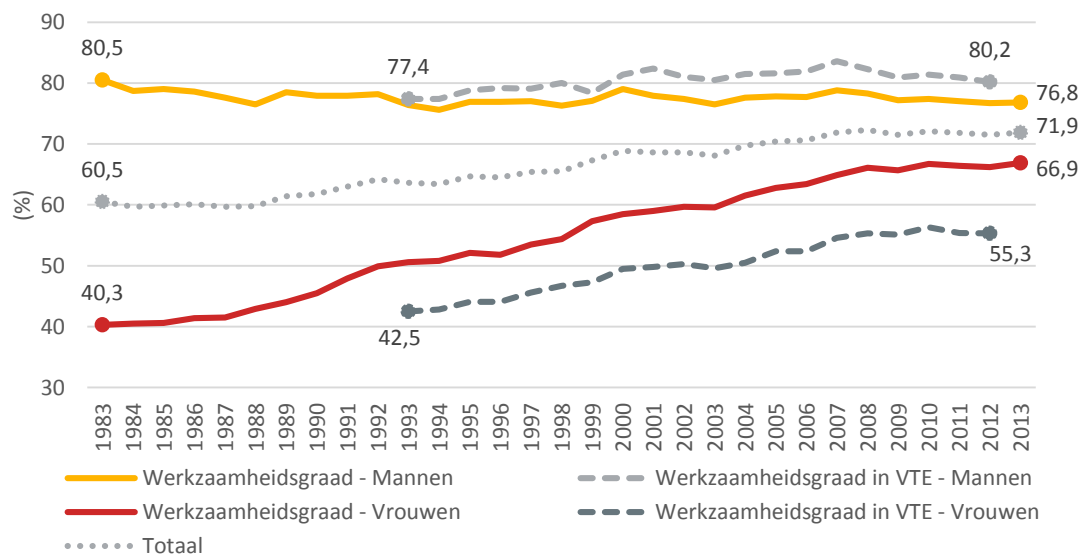
Arbeidsmarktflits | 28 januari 2015

Een van de meest markante evoluties op de arbeidsmarkt tijdens de voorbije decennia is ongetwijfeld de veranderende positie van vrouwen. De opmars van werkende vrouwen kwam nadrukkelijk aan bod in een nieuwe studie over de Belgische arbeidsmarkt van de FOD Economie.¹ Ook in Vlaanderen is de arbeidsparticipatie van de vrouwen de voorbije dertig jaar sterk toegenomen en is de kloof met de werkzaamheidsgraad van de mannen aanzienlijk verkleind. De werkzaamheidsgroei bij de vrouwen werd grotendeels gerealiseerd in deeltijdse jobs. Een meer genuanceerd beeld krijgen we dan ook als we naast de stijging van het aantal werkende vrouwen ook de evolutie van het arbeidsvolume bekijken. In deze arbeidsmarktflits plaatsen we de feminisering op de Vlaamse arbeidsmarkt in een langetermijnperspectief, waarbij we eveneens dit arbeidsvolume in rekening brengen.

Vrouwen werkzaam op de arbeidsmarkt

Figuur 1 toont aan dat er de afgelopen dertig jaar aanzienlijk vooruitgang geboekt is op de Vlaamse arbeidsmarkt en dat het de vrouwen zijn die de toename van de globale werkzaamheidsgraad hebben gedragen.

Figuur 1 Evolutie van de werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) in personen en in voltijdsequivalenten (VTE) naar geslacht (Vlaams Gewest; 1983-2013)

Noot: De werkzaamheidsgraad in VTE is beschikbaar tot 2012.

Bron: Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

¹ FOD Economie, Algemene Directie Statistiek, Statistics Belgium. (2015). *Analyse - Trends op de Belgische arbeidsmarkt (1983-2013)*

Al vanaf de jaren zestig werd de arbeidsdeelname van de vrouwen aangezwengeld door de tertiairisering van de arbeidsmarkt, de eerste aanzetten naar een tweeverdienerssamenleving en een toegenomen emancipatie van de vrouw. Deze evoluties zetten zich de afgelopen dertig jaar sterk door en vertaalden zich in een toename van het aandeel werkende vrouwen met ruim 25 procentpunten: in 2013 was twee derde van de vrouwen aan de slag (66,9%), terwijl in 1983 amper vier op de tien vrouwen betaalde arbeid verrichtte (40,3%). De stijging in aantal werkenden is ronduit spectaculair. De Vlaamse arbeidsmarkt mocht tussen 1983 en 2013 ruim 610 000 werkende vrouwen extra verwelkomen (+94%).

Werkzaamheidsgraad in voltijdsequivalenten: een verborgen genderkloof

Een belangrijke kanttekening is dat steeds meer vrouwen aan het werk zijn in een deeltijdse arbeidsregeling. In 2013 bedroeg het aandeel deeltijdarbeid bij vrouwen 43,7%, tegenover 18,4% in 1983. Deze percentages staan in contrast met die van de mannen. In 1983 had amper 2% van de werkende mannen een deeltijdse job en ook dertig jaar later gaat het slechts om 8,3%. Omwille van het groot aandeel vrouwen in deeltijdarbeid, is het van belang om te kijken naar de evolutie van de werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten (VTE). De traditionele werkzaamheidsgraad heeft namelijk zijn beperkingen. Deze geeft weer welk aandeel van de bevolking aan het werk is, maar houdt geen rekening met het aantal uren dat een persoon in haar of zijn job presteert. Een vollediger beeld krijgen we wanneer we het totale arbeidsvolume omrekenen naar voltijdse jobs en op deze basis de werkzaamheidsgraad uitdrukken in VTE. Deze graad geeft aan welk aandeel van de bevolking zou werken indien het totaal gepresteerde arbeidsvolume² herverdeeld zou worden zodat iedere job een voltijdse job van 40 uur zou zijn.³

Figuur 1 toont aan dat er een aanzienlijk niveauverschil is tussen de werkzaamheidsgraad in aantallen werkenden en de werkzaamheidsgraad in VTE (beschikbaar tot 2012). Bij de vrouwen is het verschil het meest frappant. Aan de hand van de 'traditionele' werkzaamheidsgraad becijferen we dat in 2012 twee derde van de vrouwen (66%) betaalde arbeid verrichtte. Bij een herverdeling van het totaal gepresteerde arbeidsvolume naar voltijdse jobs zakt deze werkzaamheidsgraad (in VTE) tot 55%. Het verschil tussen deze twee berekeningen kunnen we toewijzen aan het grote aandeel deeltijds werkende vrouwen. Door de vele deeltijdse jobs wordt de arbeidsduur van vrouwen teruggebracht tot gemiddeld 33,4 uur per week, wat een pak lager is dan de referentiemaat van 40 uur die we gebruiken voor de omrekening naar voltijds equivalente jobs.

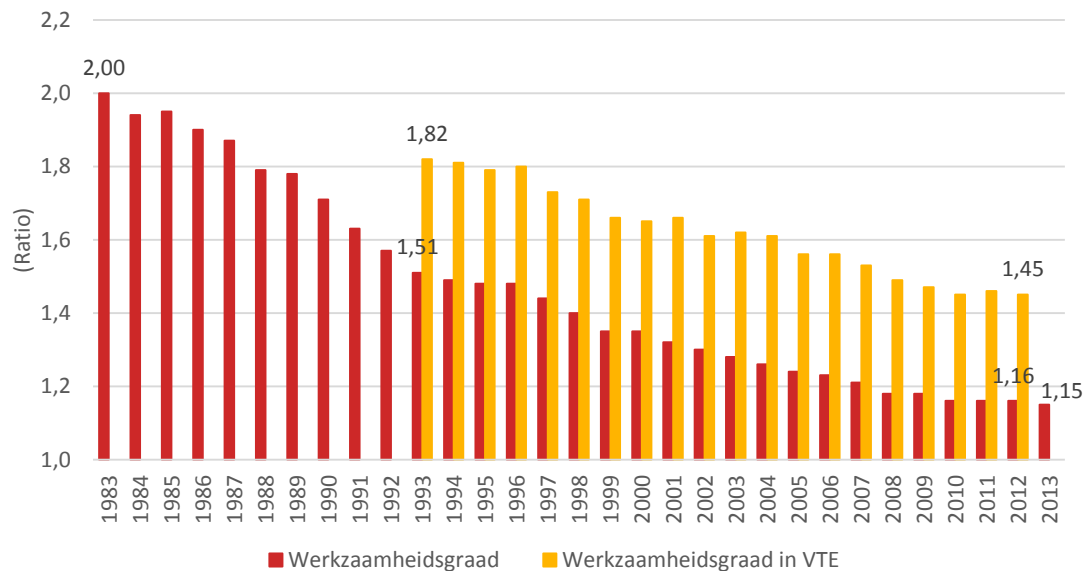
In figuur 2 geven we weer hoe groot de genderkloof in werkzaamheidsgraad is, uitgedrukt in aantallen werkenden en in VTE. De werkzaamheidskloof stelt de verhouding voor tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en die van vrouwen. Een waarde groter dan 1 betekent dat de werkzaamheidsgraad bij de mannen hoger ligt dan bij de vrouwen. De figuur leert ons dat er van een gelijke arbeidsdeelname nog geen sprake

² Het totale arbeidsvolume wordt berekend voor zowel werknemers als zelfstandigen en inclusief de uren in een tweede job.

³ De maatman van 40 uur is gelijk aan het gemiddeld aantal arbeidsuren van voltijds werkende vrouwen (loontrekkenden + zelfstandigen) op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten.

is: alle balkjes toeren hoog boven waarde '1' uit. Met een kloof van 1,15 in 2013 was de werkzaamheidsgraad van mannen (76,8%) nog steeds 15% hoger dan die van vrouwen (66,9%). Wel kunnen we spreken van een duidelijke evolutie naar meer gelijke participatie aangezien er drie decennia geleden nog dubbel zoveel mannen als vrouwen (80,5% tegenover 40,3%) aan het werk waren (kloof van 2). Als we echter ook rekening houden met het arbeidsvolume en de werkzaamheidskloof in VTE bekijken, dan blijkt dat deze 'gecorrigeerde' genderkloof nog heel wat groter is dan de werkzaamheidsgraad in 'koppen' doet uitschijnen. In 2012 lag de werkzaamheidsgraad in VTE bij mannen nog steeds 45% hoger dan bij vrouwen (kloof van 1,45).

Figuur 2 Evolutie van de genderkloof in de werkzaamheidsgraad (20-64 jaar), uitgedrukt in personen en in VTE (Vlaams Gewest; 1983-2013)

Noot: De genderkloof geeft de verhouding weer tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en die van vrouwen. Een waarde groter dan 1 betekent dat de werkzaamheidsgraad bij mannen hoger ligt dan bij vrouwen.

Bron: Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

Kortom, de massale intrede van vrouwen op de Vlaamse arbeidsmarkt heeft geleid tot een forse stijging van de vrouwelijke werkzaamheidsgraad. Hierdoor is de afstand ten aanzien van de mannen nog nooit zo klein geweest als vandaag: waar in 1983 de werkzaamheidsgraad bij de mannen dubbel zo hoog was als bij de vrouwen, is de genderkloof in 2012 geslonken tot 1,16. Een analyse op basis van het gepresteerde arbeidsvolume brengt echter een verborgen genderkloof aan de oppervlakte die beduidend groter is. Indien we de werkzaamheidsgraad uitdrukken in voltijds equivalente jobs dan stijgt de genderkloof tot 1,45. Dit is hoofdzakelijk te verklaren door de ongelijke spreiding van deeltijdarbeid tussen beide geslachten.

Meer duiding over langetermijnevoluties op de Vlaamse arbeidsmarkt is vanaf 11 februari 2015 te vinden in het WSE Report 'Terugblik op de Vlaamse arbeidsmarkt' dat gepubliceerd wordt op de website van het

Steunpunt WSE. In dit rapport brengen we aan de hand van tien thematische fiches het pad in beeld dat de Vlaamse arbeidsmarkt sinds de jaren tachtig bewandeld heeft.

Ariane Rober

Wim Herremans

Steunpunt Werk en Sociale economie